

UZASADNIENIE

B. M. wniósł nakazanie B. S. i G. N. przywrócenia posiadania domu mieszkalnego położonego w miejscowości B. 11C, (...)-(...) W., poprzez wydanie kluczy do tego domu, kotłowni i garażu i udostępnienie domu do korzystania przez powoda oraz zakazanie naruszania posiadania w przyszłości. Powód wniósł o zasądzenie od pozwanych kosztów procesu.

G. N. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o obciążenie powoda kosztami procesu.

B. S. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o obciążenie powoda kosztami procesu. Pozwana podniosła, że żądanie powoda jest rażąco sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Ustalenia faktyczne

Pozwana G. N. jest właścicielem nieruchomości stanowiącej działkę nr (...), położoną w miejscowości B. 11C, gmina P., zabudowanej budynkiem mieszkalnym wolnostojącym o powierzchni 137,8 m², dla której Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...).

Nieruchomość jest obciążona dożywotnią i odpłatną służebnością osobistą mieszkania polegającą na prawie korzystania z całego budynku mieszkalnego znajdującego się na nieruchomości – przysługującą uprawnionemu powodowi B. M..

fakty bezsporne

Na mocy umowy użyczenia z 20 lipca 2013 roku użyczająca pozwana G. N. zezwoliła na zamieszkanie i korzystanie ze wszystkich pomieszczeń wyposażonego domu bez ograniczeń przez biorącą w używanie pozwaną B. S. oraz jej dzieci P. S., H. M. i K. M.. Pozwana B. S. zobowiązała się do pokrywania wszelkich kosztów związanych z korzystaniem z nieruchomości, a także napraw na nieruchomości w takim zakresie, w jakim jest to konieczne dla zachowania przedmiotu użyczenia w stanie nie pogorszonym (§ 5 i § 4 umowy użyczenia).

fakty bezsporne

Powód i pozwana B. S. żyli w związku partnerskim przez 15 lat. Prowadzili wspólne gospodarstwo domowe do 4 października 2018 roku. Wychowywali dwoje wspólnych małoletnich dzieci - H. M. (11 lat) i K. M. (7,5 lat), oraz P. S. - córkę pozwanej z innego związku.

Pozwana zgłaszała właściwym instytucjom stosowanie przez powoda wobec niej oraz wobec małoletnich dzieci przemocy psychicznej i fizycznej. Korzystała z pomocy psychologicznej. W 2017 roku zachowania przemocowe powoda nasiliły się, powód zaczął je prezentować również wobec innych osób. W okresie od maja do grudnia 2017 roku pozwana uczestniczyła w zajęciach grupy psycho-prawno-edukacyjnej dla osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz korzystała z indywidualnych konsultacji psychologicznych, organizowanych przez Stowarzyszenie (...) w G.. 23 stycznia 2018 roku pozwana ponownie zaczęła korzystać z konsultacji psychologicznych – tym razem w Specjalistycznym Ośrodku (...) dla O. Przemocy w Rodzinie. 24 listopada 2017 roku, na wniosek pozwanej, w rodzinie pozwanej wszczęto procedurę tzw. Niebieskiej Karty.

dowód: konsultacja psychologiczna k. 170; zaświadczenie k. 171, 173; informacja k. 172; pismo k. 175-176; zeznania powoda B. M. k. 341v-342, 346, 583, 584v, 589; zeznania pozwanej B. S. k. 342, 346, 586v-589; zeznania pozwanej G. N. k. 343v-344, 346, 585v-586v, 589; zeznania świadka I. P. k. 492, 495; zeznania świadka Z. P. k. 492, 495; zeznania świadka M. B. k. 492v-493v, 495; zeznania świadka G. B. k. 493v-494, 495

13 czerwca 2018 roku pozwana B. S. wystąpiła z wnioskiem o zobowiązanie powoda do opuszczenia nieruchomości położonej w B. 11C – na podstawie art. 11a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Postępowanie toczy się przed Sądem Rejonowym Gdańsk-Południe w Gdańsku pod sygn. akt XII Ns 616/18.

W toku sprawy B. M. wystąpił z wnioskiem o wyłączenie sędziego referenta od jej rozpoznania. Po złożeniu ww. wniosku sąd – na czas rozpoznania wniosku – wstrzymał się z podejmowaniem dalszych czynności.

okoliczności bezsporne, ponadto **dowód:** wniosek k. 69-72; zeznania pozwanej B. S. k. 342, 346, 586v-589

W lipcu 2018 roku pozwana B. S. zawiadomiła Prokuraturę Rejonową w Pruszczu Gdańskim o podejrzeniu popełnienia przez powoda przestępstwa z art. 207 § 1 k.k. We wniosku z 30 sierpnia 2018 roku pozwana wystąpiła o interwencję i zastosowanie wobec powoda środków zapobiegawczych „w związku z nieustannie trwającą przemocą psychiczną” ze strony powoda wobec pozwanej i jej rodziny.

dowód: pismo k. 175-176; zeznania pozwanej B. S. k. 342, 346, 586v-589

4 października 2018 roku w godzinach porannych pozwana B. S. udała się na Komisariat Policji w P. by dowiedzieć się, na jakim etapie jest postępowanie, o którego wszczęcie wystąpiła w lipcu 2018 roku. Pozwana uzyskała informację, że funkcjonariusz Policji nie zapoznał się dotychczas z aktami sprawy.

Uznając, że jest to jedyny sposób na odizolowanie powoda od siebie i dzieci, tego samego dnia w godzinach popołudniowych pozwana wymieniła zamki w drzwiach zajmowanej nieruchomości w B. 11C. Gdy powód, w godzinach popołudniowych, wrócił do domu, pozwana odmówiła mu otwarcia drzwi wejściowych.

Powód wezwał funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Policji w P. na miejsce zdarzenia. Pozwana B. S. poinformowała funkcjonariuszy, że odmawia wpuszczenia powoda do domu w obawie przed zachowaniem powoda wobec niej i córki. Interwencja Policji nie doprowadziła do wpuszczenia powoda do domu.

dowód: raport historii działania k. 275; notatnik służbowy k. 276-278; zeznania powoda B. M. k. 341v-342, 346, 583, 589; zeznania pozwanej B. S. k. 342v, 346, 586v-589; zeznania pozwanej G. N. k. 343v, 346, 585v-586, 589; zeznania świadka S. B. k. 552-553, 556; zeznania świadka M. P. k. 553v, 556

W piśmie z 15 października 2018 roku powód wypowiedział pozwanej B. S. umowę użyczenia części nieruchomości położonej w miejscowości B. 11C, w zakresie, w jakim było to związane z funkcjonowaniem rodziny, w szczególności z wychowywaniem dzieci powoda i pozwanej, które nadal mogą pozostać i przebywać w tym domu.

dowód: pismo k. 49

Postanowieniem z 24 września 2018 roku Sąd Rejonowy Gdańsk-Południe w Gdańsku wszczął z urzędu postępowanie o ograniczenie władzy rodzicielskiej B. M. i B. S. nad małoletnimi H. M. i K. M..

We wniosku z 29 października 2018 roku pozwana B. S. wystąpiła o pozbawienie powoda władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi H. M. i K. M., o zakazanie powodowi utrzymywania kontaktów z małoletnimi oraz o ustalenie każdorazowego miejsca pobytu małoletnich przy pozwanej.

Postępowanie toczy się przed Sądem Rejonowym Gdańsk-Południe w Gdańsku pod sygn. akt V Nsm 1211/18.

Postanowieniem z 25 stycznia 2019 roku w sprawie o sygn. akt V Nsm 1211/18 Sąd Rejonowy Gdańsk-Południe w Gdańsku udzielił zabezpieczenia na czas trwania postępowania poprzez ustanowienie nadzoru kuratora sądowego nad sposobem wykonywania władzy rodzicielskiej przez pozwaną B. S. nad małoletnimi (pkt 1) i oddalił wniosek pozwanej B. S. o udzielenie zabezpieczenia poprzez zakazanie kontaktów powoda z małoletnimi bądź ustalenie ich w obecności

kuratora sądowego. Sąd skierował strony do Centrum Interwencji Kryzysowej w G. celem podjęcia rozmów mających na celu wypracowanie porozumienia rodzicielskiego.

Postanowieniem z 22 maja 2019 roku w sprawie o sygn. akt V Nsm 1211/18 Sąd Rejonowy Gdańsk-Południe w Gdańsku udzielił z urzędu zabezpieczenia na czas trwania postępowania poprzez zakazanie B. M. odbierania małoletnich ze szkoły oraz kontaktu z małoletnimi na terenie szkoły (pkt 1), uchylił pkt 4 postanowienia Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku z 25 stycznia 2019 roku (pkt 2) oraz ustalił kontakty B. M. z małoletnimi w obecności kuratora sądowego w każdą drugą i czwartą sobotę miesiąca w Centrum Handlowym (...) w G. od godz. 14:00 do godz. 15:30 (pkt 3).

Postanowieniem z 22 lipca 2019 roku w sprawie o sygn. akt V Nsm 1211/18 Sąd Rejonowy Gdańsk-Południe w Gdańsku na podstawie art. 577 k.p.c. uchylił pkt 3 do 7 postanowienia Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku z 22 maja 2019 roku (pkt 1) i udzielił zabezpieczenia na czas trwania postępowania poprzez zakazanie B. M. kontaktów z małoletnimi.

Postanowieniem z 11 października 2019 roku w sprawie o sygn. akt V Nsm 1211/18 Sąd Rejonowy Gdańsk-Południe w Gdańsku uchylił z urzędu pkt 1 i 2 postanowienia z 25 stycznia 2019 roku.

W sprawie przeprowadzono dowód z opinii biegłych psychologów i psychiatry. Biegli stwierdzili, że kompetencje opiekuńczo-wychowawcze B. S. są dobre. Natomiast zaangażowanie B. M. w proces opiekuńczo-wychowawczy budzi zastrzeżenia. B. M. prezentuje niewłaściwe i nieodpowiedzialne postawy rodzicielskie wobec swoich dzieci. To, w jaki sposób postrzega i interpretuje swoją rzeczywistość, zagraża dobru małoletnich. B. M. nie spełnia warunków formalnych i psychologicznych właściwego wywiązywania się z roli opiekuna. Dzieci deklarują, że nie czują się bezpiecznie w jego obecności oraz podnoszą kwestię stosowania przez niego przemocy zarówno psychicznej, jak i fizycznej wobec wszystkich członków najbliższej rodziny. Małoletni nie chcą spotykać się z ojcem. Z uwagi na stan psychiczny B. M. istnieją przesłanki do ograniczenia kontaktu ojca z dziećmi – jego funkcjonowanie psychiczne zagraża ich dobru. B. M. jest osobą chorą psychicznie – choruje na zaburzenia urojeniowe najprawdopodobniej o podłożu organicznym.

dowód: wniosek k. 181-193; postanowienie z 25 stycznia 2019 roku wraz z uzasadnieniem k. 224, 608-611; postanowienie z 22 maja 2019 roku wraz z uzasadnieniem k. 337, 612-616; postanowienie z 22 maja 2019 roku k. 485-486, 624-625; opinia biegłych k. 617-623; postanowienie z 11 października 2019 roku k. 626

Postanowieniem z 2 kwietnia 2019 roku Prokurator Prokuratury Rejonowej w Pruszczu Gdańskim w sprawie o sygn. akt Ds. 2190.2018 przedstawił B. M. zarzuty o to, że w okresie od 2008 roku do września 2018 roku w B., gmina P., znęcał się fizycznie i psychicznie nad B. S. w ten sposób, że szarpał ją, pluł na nią, popychał oraz używał wobec niej słów wulgarnych, obraźliwych i poniżających, dwa razy nie wpuścił jej do domu na noc oraz używając przemocy poprzez obezwładnienie rąk i przygniecenie ciałem dwukrotnie zmusił ją do obcowania płciowego, a ponadto w tym samym miejscu i czasie znęcał się psychicznie nad P. S. w ten sposób, że używał wobec niej słów wulgarnych, obraźliwych i poniżających, wyrzucał ubrania z pokoju, raz nie wpuścił jej do domu na noc, ponadto w tym samym miejscu i czasie znęcał się psychicznie nad małoletnią H. M. w ten sposób, że krzyczał i używał wobec niej słów poniżających, a ponadto w tym samym miejscu i czasie znęcał się fizycznie oraz psychicznie nad małoletnim K. M. w ten sposób, że szarpał, szczypał go, uderzał pasem i ręką oraz krzyczał i używał wobec niego słów poniżających, tj. o czym z art. 207 § 1 i § 1a k.k. w zb. z art. 197 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

W toku postępowania przygotowawczego pozyskano opinię sądowo-psychiatryczną dotyczącą B. M.. W opinii stwierdzono, że jest on chory psychicznie, rozpoznano uporczywe zaburzenia urojeniowe. (...) urojeniowy jest trwały i usystematyzowany. B. M. nie podejmuje leczenia farmakologicznego, mimo że konieczność systematycznego leczenia występuje.

28 czerwca 2019 roku w sprawie skierowano przeciwko B. M. akt oskarżenia do Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku.

Sprawa toczy się przed Sądem Rejonowym Gdańsk-Południe w Gdańsku pod sygn. akt II K 718/19.

Postanowieniem z 9 października 2019 roku w sprawie o sygn. akt II K 718/19 Sąd Rejonowy Gdańsk-Południe w Gdańsku na mocy art. 275 § 1 i § 2 k.p.k. zastosował wobec B. M. środek zapobiegawczy w postaci dozoru Policji polegający na zakazie kontaktowania się z B. S., P. S., H. M. i K. M., a także zakazu zbliżania do nich na odległość mniejszą niż 50 m.

Postanowieniem z 20 listopada 2019 roku w sprawie o sygn. akt V Kz 1611/19 Sąd Okręgowy w Gdańsku uchylił postanowienie Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku z 9 października 2019 roku w sprawie o sygn. akt II K 718/19 i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania.

W sprawie wyznaczono termin rozprawy na 3 stycznia 2020 roku. Wyznaczono termin posiedzenia w przedmiocie przesłuchania B. M. w związku z rozważeniem zastosowania środka zapobiegawczego na 10 stycznia 2020 roku.

dowód: postanowienie z 2 kwietnia 2019 roku k. 382; opinia sądowo-psychiatryczna k. 383-390; zawiadomienie k. 488; postanowienie z 9 października 2019 roku k. 547v; akt oskarżenia k. 591-594; protokół posiedzenia k. 595-597; zażalenie k. 598-600; postanowienie z 20 listopada 2019 roku k. 601-603; protokół k. 604-605; zarządzenie k. 606

Postępowanie w sprawie o sygn. akt XII Ns 616/18 Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku jest w toku. Termin rozprawy nie został wyznaczony.

okolicość bezsporna, ponadto **dowód:** notatka urzędowa k. 575

13 czerwca 20019 roku zakończono procedurę N. karty w rodzinie powoda.

dowód: pismo k. 470

Powód korzysta z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w G. w postaci schronienia od 31 października 2018 roku. Przebywa w placówce dla osób bezdomnych na terenie G., w noclegowni Towarzystwa Pomocy im. (...) Brata A. przy ul. (...).

Dochód powoda stanowi świadczenie rentowe - w kwocie 1510,80 zł brutto. Do wypłaty kierowana jest kwota 500,01 zł.

W okresie od 13 grudnia 2018 roku do 18 grudnia 2018 roku powód przebywał w (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. Szpital św. W. w G. – Oddział Chorób Wewnętrznych z rozpoznaniem róży podudzia prawego, łuszczycy i schizofrenii paranoidalnej.

W okresie od 19 września 2019 roku do 8 listopada 2019 roku powód przebywał w Wojewódzkim Szpitalu (...) im. prof. T. B. w G. z rozpoznaniem zaburzenie depresyjne i zaburzenia urojeniowe.

Powód choruje na schizofrenię paranoidalną. W okresie 2016-2018 nie przyjmował leków. Powód nie miał poczucia choroby.

Po opuszczeniu szpitala psychiatrycznego powód podjął leczenie psychiatryczne.

dowód: zaświadczenie k. 42, 44, 576; potwierdzenie przelewu k. 43; karta informacyjna k. 289-291, 532-533; konsultacja psychiatryczna k. 292-293; zeznania świadka M. B. k. 492v-493v, 495; zeznania świadka G. B. k. 493v-494, 495; zeznania świadka S. B. k. 552-553, 556; zeznania świadka M. P. k. 553v, 556; zeznania powoda B. M. k. 583v-584, 589

Pozwana pozostaje pod opieką psychologa.

Małoletni H. M. i K. M. są objęci opieką psychologiczną.

Małoletni i pozwana obawiają się powoda.

Od czasu, gdy kontakty małoletnich z powodem zostały wyłączone, samopoczucie psychiczne małoletnich poprawiło się. Stali się spokojniejsi.

dowód: zeznania pozwanej B. S. k. 343, 346, 586v-589; zeznania pozwanej G. N. k. 585v, 589

Pozwana G. N. nie włada nieruchomością. Nie ma kluczy do nieruchomości.

okoliczność bezsporna

Ocena dowodów

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły dowody z dokumentów, prywatnych i urzędowych, oraz dowody osobowe – z zeznań świadków i z zeznań stron.

Dowody z dokumentów – w zakresie tych wymienionych w części uzasadnienia dotyczącej ustaleń faktycznych – oceniono jako godne wiary w całości. Żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności i rzetelności. Sąd – zważając na resztę materiału dowodowego – także nie miał wątpliwości co do ich prawdziwości.

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły zeznania świadków – I. P., Z. P., M. B., G. B., S. B. i M. P. – jednak jedynie w części, w której zeznania te były zgodne z pozostałym materiałem dowodowym zebrany w aktach sprawy a uznanym przez sąd za wiarygodny. Świadkowie I. P. i Z. P. nie mieli szczegółowych informacji o okolicznościach istotnych rozstrzygnięcia. Również – podobnie jak świadkowie M. B., G. B., S. B. i M. P. – opierali się na informacjach, które uzyskali od powoda B. M.. Odnosząc się do zeznań świadków M. B., G. B., S. B. i M. P. trzeba zauważyć, że częściowo przeczyły one informacjom przedstawionym w dokumentach. Rzetelność dokumentów nie była zaś w sprawie, co już zauważono, przedmiotem sporu.

Postanowieniem z 19 listopada 2019 roku dopuszczono dowód z zeznań świadka A. B. (1). Przystąpiono do przeprowadzenia tego dowodu. Na skutek stanowiska świadka kontynuacja tej czynności nie była możliwa. Świadek w żadnej części swoich zeznań nie przedstawił okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia. Powód cofnął wniosek o przeprowadzenie wskazanego dowodu.

Ustalając stan faktyczny sąd oparł się również na zeznaniach powoda B. M.. Dowód ten uznano za wiarygodny w części – w tej, która znajdowała poparcie w pozostałych dowodach. Wiele twierdzeń powoda pozostawało odosobnionych. Na podstawie takich wskazań czynienie ustaleń faktycznych nie było możliwe.

Dowody z zeznań pozwanych B. S. i G. N. oceniono jako wiarygodne w całości. Zeznania pozwanych znajdowały potwierdzenie w szczególności w dowodach obiektywnych. Zeznania ze sobą wzajemnie korelowały. Ich potwierdzenie można także znaleźć w decyzjach organów, które w sprawy sporne pomiędzy stronami zostały zaangażowane.

W toku postępowania sąd pominął dowody i oddalił wnioski dowodowe, które dotyczyły faktów nieistotnych dla rozstrzygnięcia. Z mocy art. 478 k.p.c. zakres badania przez sąd jest ograniczony. Dowody, które dotyczyłyby faktów pozostających z mocy przywołanego przepisu poza zainteresowaniem sądu, należało pominąć. Uwaga ta dotyczy dowodów z zeznań świadków I. P., Z. P., M. B. i G. B. – w zakresie, w którym dowody te miałyby zostać przeprowadzone na fakty inne niż wymienione w postanowieniu 3 września 2019 roku (k. 473, 491v). Tożsama uwaga dotyczy dowodów z zeznań świadków S. B. i M. P. (k. 552).

Z tych samych przyczyn postanowieniem z 3 września 2019 roku (k. 494) oddalono wnioski powoda i pozwanej dotyczące wymienionych w tym orzeczeniu dowodów.

Postanowieniem z 19 listopada 2019 roku pominięto dowody z zeznań świadków A. B. (2) i P. B. (k. 552). Po pierwsze, sposób wykonywania przez powoda władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie jest nieistotny. Po drugie, biorąc pod uwagę, na jakim etapie procesu wnioski dowodowe zostały zgłoszone, dowody te należy uznać za spóźnione.

Postanowieniem z 19 listopada 2019 roku pominięto wnioski powoda o zwrócenie się o informacje i dokumentację medyczną do organów jak w postanowieniu k. 555 – uznając, że dowody te miałyby świadczyć na fakty nieistotne dla rozstrzygnięcia. Ponadto, strona powodowa nie wykazała, by pozyskanie żądanych informacji nie było dla niej możliwe.

Postanowieniem z 3 grudnia 2019 roku oddalono wniosek powoda z 2 grudnia 2019 roku – uznając go za spóźniony (k. 588).

Postanowieniem z 3 września 2019 roku oddalono wniosek pozwanej B. S. o zawieszenie postępowania (k. 494). Fakty, które stanowiły uzasadnienie wniosku pozwanej, nie wyczerpywały przesłanek z art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. Z tych samych przyczyn oddalono wniosek pozwanej o uchylene postanowienia o oddaleniu wniosku o zawieszenie postępowania. Także kwestie podnoszone przez powoda na poparcie wniosku o zawieszenie postępowania nie mogły podlegać subsumpcji pod normę z art. 177 k.p.c. Wniosek powoda – postanowieniem z 3 grudnia 2019 roku (k. 582v) – z tych przyczyn także uznano za bezzasadny,

Ocena prawna

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Podstawę prawną żądania powoda stanowił art. 344 k.c.

Zgodnie z art. 344 § 1 k.c. przeciwko temu, kto samowolnie naruszył posiadanie, jak również przeciwko temu, na czyją korzyść naruszenie nastąpiło, przysługuje posiadaczowi roszczenie o przywrócenie stanu poprzedniego i o zaniechanie naruszeń. Roszczenie to nie jest zależne od dobrej wiary posiadacza ani od zgodności posiadania ze stanem prawnym, chyba że prawomocne orzeczenie sądu lub innego powołanego do rozpoznawania spraw tego rodzaju organu państwowego stwierdziło, że stan posiadania powstały na skutek naruszenia jest zgodny z prawem. Zgodnie z § 2 art. 344 k.c. roszczenie wygasa, jeżeli nie będzie dochodzone w ciągu roku od chwili naruszenia.

Warto zauważyć, że prawo do posiadania rzeczy jest atrybutem prawa własności i wynika wprost z przepisów prawa (art. 140 k.c.). Jednak przepis art. 342 k.c. przewiduje bezwzględny zakaz naruszania posiadania, przy czym odnosi się to do każdego posiadania, tak samoistnego jak i zależnego, tak w dobrej, jak i w złej wierze, a także posiadania zgodnego z prawem i nieodpowiadającego prawu, niewadliwego oraz nabytego w sposób wadliwy (samowolnie, wbrew woli dotychczasowego posiadacza). Zakaz naruszania posiadania obowiązuje każdego, zarówno osobę trzecią, jak i uprawnionego. Oznacza to, że nawet właścicielowi nie wolno samowolnie naruszać posiadania wykonywanego bezprawnie przez inną osobę względem jego rzeczy.

Roszczenie o naruszenie posiadania nie jest zależne od dobrej wiary posiadacza, ani od zgodności posiadania ze stanem prawnym, chyba że prawomocne orzeczenie sądu lub innego powołanego do rozpoznawania spraw tego rodzaju organu państwowego stwierdziło, że stan powstały na skutek naruszenia jest zgodny z prawem. Zarówno w judykaturze, jak i doktrynie utrwalili się jednolity i niekwestionowany pogląd, że chodzi tu o orzeczenie wydane po naruszeniu posiadania a przed zakończeniem procesu posesoryjnego.

Do przesłanek sądowej ochrony posiadania należą: samowolne naruszenie posiadania oraz dochodzenie roszczenia w ciągu roku od chwili naruszenia.

Samowolne naruszenie posiadania polega na bezprawnym wkroczeniu w sferę władztwa faktycznego posiadacza. Kwalifikacja naruszenia jako samowolnego wymaga więc ustalenia, że osoba dokonująca naruszenia nie była do tego

upoważniona, tzn. że było ono obiektywnie bezprawne, przy czym zła lub dobra wiara nie ma żadnego znaczenia. Naruszenie posiadania tylko wtedy nie będzie samowolne, gdy istnieje podstawa prawna usprawiedliwiająca wkroczenie w zakres cudzego posiadania. Podstawą taką może być wyraźny przepis prawa, orzeczenie sądowe, decyzja administracyjna, a także zgoda samego posiadacza. W pierwszym rzędzie samowolne naruszenie cudzego posiadania występuje gdy osoba dopuszczająca się naruszenia w ogóle nie ma prawa do jakiegokolwiek ingerencji w sferę cudzego władztwa nad rzeczą. Po wtóre, jest samowolnym naruszeniem cudzego posiadania dokonywane z przekroczeniem granic dozowanej samopomocy „odbieranie swojej rzeczy” posiadaczowi przez osobę uprawnioną z tytułu prawa podmiotowego, bez wykorzystania drogi sądowej. Wreszcie, dopuszcza się samowoli osoba egzekwująca samodzielnie (z ominięciem trybu egzekucji sądowej) zasądzone roszczenie.

Naruszenie cudzego posiadania może przybierać różną postać, obejmując bądź to stan „wyzucia z posiadania”, bądź też stan „zakłócenia posiadania”. Przez wyzucie posiadania (pozbawienie posiadania) należy rozumieć takie działanie, którego skutkiem jest utrata przez posiadacza władztwa nad rzeczą. Natomiast zakłócenie posiadania jest wtargnięciem w sferę cudzego posiadania, niepozbawiające jednak posiadacza jego władztwa nad rzeczą.

Do naruszenia posiadania dochodzi przez czynność faktyczną polegającą na fizycznym wkroczeniu w granice cudzego władztwa, a więc na zawładnięciu rzeczą, wejściu na cudzy grunt, przekopaniu rowu, zniszczeniu płotu itp. W przypadku naruszenia posiadania przysługuje posiadaczowi roszczenie o przywrócenie staniu poprzedniego i zaniechanie naruszeń. Celem restytucyjnego roszczenia posesoryjnego jest przywrócenie posiadaczowi władztwa nad rzeczą w dotychczasowym rozmiarze. Zmierza ono do usunięcia zmian dokonywanych przez naruszającego cudze posiadanie, jeśli takie zmiany powodują stan trwałego naruszenia posiadania. Ponadto posiadacz może żądać od pozwanego zaniechania naruszeń i występuje z takim roszczeniem w razie naruszenia jego posiadania przez zakłócenia, które nie mają postaci pozbawienia faktycznego władztwa nad rzeczą. Roszczenie o zaniechanie naruszeń jest uzasadnione w razie realnego zagrożenia dalszymi naruszeniami.

Adresatem żądania posesoryjnego jest osoba, która naruszyła posiadanie, lub ta, na czyją korzyść naruszenie nastąpiło. Naruszenie następuje na korzyść określonej osoby wtedy, gdy osoba ta z naruszenia tego odnosi konkretną korzyść majątkową lub niemajątkową, np. udogodnienie w korzystaniu z nieruchomości. (por. J. Gudowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom II. Własność i inne prawa rzeczowe, wyd. II)

Sądowa ochrona posesoryjna nie przysługuje, jeśli uprawniony nie skorzysta z roszczenia w ciągu roku od chwili dokonania naruszenia. Określony w przepisach termin ma charakter prekluzyjny.

Zakres kognicji sądu w sprawach o naruszenie posiadania został wyznaczony przepisem art. 478 k.p.c.

Zgodnie z art. 478 k.p.c. w sprawach o naruszenie posiadania sąd bada jedynie ostatni stan posiadania i fakt jego naruszenia, nie rozpoznając samego prawa ani dobrej wiary pozwanego.

Żądanie przywrócenia naruszonego posiadania nie jest żądaniem skierowanym do prawa, lecz dotyczy stanu faktycznego. Nie zmierza ono bowiem do pozbawienia naruszydźciela prawa posiadania rzeczy, lecz do odzyskania przez dotychczasowego posiadacza faktycznego władztwa nad rzeczą w związku z samowolą uprawnionego w realizowaniu przysługującego mu prawa do rzeczy.

Judykatura co do zasady uznaje za dopuszczalne badanie roszczenia o przywrócenie posiadania z punktu widzenia zgodności z zasadami współżycia społecznego (por. uchwała Sądu Najwyższego z 7 grudnia 1970 roku w sprawie o sygn. akt III CZP 75/70; orzeczenie Sądu Najwyższego z 5 maja 1953 roku w sprawie o sygn. akt I C 252/53. W sprawie o naruszenie posiadania ocena, że roszczenie o przywrócenie stanu poprzedniego pozostaje w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego może znajdować usprawiedliwienie w okolicznościach wyjątkowych (por. wyrok Sądu Najwyższego z 28 lipca 1970 roku w sprawie o sygn. akt III CRN 172/70; wyrok Sądu Najwyższego z 6 maja 1974 roku w sprawie o sygn. akt III CRN 79/74).

W sprawie wymagało rozstrzygnięcia: 1. czy powód zajmował sporną nieruchomość (czy był w jej posiadaniu) w dacie zdarzenia, które to zdarzenie 2. stanowiło naruszenie posiadania powoda, jeśli tak, to 3. czy naruszenie posiadania nastąpiło w sposób bezprawny, a następnie 4. czy w świetle terminu prekluzyjnego z art. 344 § 2 k.c. roszczenie posesoryjne przez powoda może być skutecznie zgłoszone, w końcu – 5. czy zasadne i zgodne z zasadami współżycia społecznego jest w świetle stawianych zarzutów i stanu faktycznego przywrócenie posiadaczowi władztwa nad rzeczą.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić niewątpliwy fakt, że 4 października 2018 roku powód był w posiadaniu spornej nieruchomości w B. 11C. Tego dnia doszło do naruszenia posiadania powoda nieruchomości. Bezsporne było, że wymienionego dnia powód utracił posiadanie rzeczy.

W tym miejscu koniecznym jest zwrócenie uwagi, że powództwo zostało wywiedzione przeciwko dwóm pozwany – G. N. i B. S..

Trzeba wskazać, że do naruszenia posiadania powoda doszło na skutek działania pozwanej B. S.. Pozwana B. S. wówczas zdecydowała się na wymianę zamków w drzwiach wejściowych. Odmówiła powodowi wpuszczenia go do domu. Doszło więc do wyzucia powoda z posiadania – na skutek działalności pozwanej B. S..

Pozwana G. N. nie uczestniczyła czynnie w pozbawieniu powoda posiadania nieruchomości.

Wskazano już, że osobą legitymowaną biernie w sprawie o naruszenie posiadania jest osoba, która narusza posiadanie uprawnionego lub odnosi korzyść majątkową z naruszenia posiadania przez inną osobę. W sprawie nie zostało wykazane, by pozwana G. N. miała odnosić jakąkolwiek korzyść majątkową z faktu wyzucia powoda z posiadania rzeczy przez pozwaną B. S.. Sąd stoi więc na stanowisku, że pozwanej G. N. w sprawie legitymacja bierna nie przysługiwała. Roszczenie posesoryjne powoda w zakresie, w którym było kierowane przeciwko pozwanej G. N., już z tej przyczyny nie mogło zasługiwać na uwzględnienie.

Z uwagi na powyżej zaprezentowane stanowisko dalsza część rozważań dotyczy pozwanej B. S.. Aczkolwiek – biorąc pod uwagę okoliczności faktyczne niniejszej sprawy – jest ona aktualna w ogólności dla kwestii przywrócenia powodowi posiadania rzeczy.

Reasumując tę część ocen sądu trzeba stwierdzić, że opisane powyżej warunki zasadności powództwa posesoryjnego w zakresie pkt 1-3 kierowanego przeciwko pozwanej B. S. zostały spełnione. Nota bene, fakt ich wypełnienia w sprawie był poza sporem.

Odnosząc się do warunku nr 4 należy zwrócić uwagę, że naruszenie posiadania powoda miało miejsce 4 października 2018 roku. Pozew został wniesiony 12 października 2018 roku. Termin zawity roczny został więc zachowany.

Pomimo powyższych – bezspornych w sprawie – faktów w ocenie sądu realizację przez powoda prawa przywrócenia mu naruszonego posiadania należy uznać za niezgodną z zasadami współżycia społecznego i jako taką nieskuteczną.

Należy zwrócić uwagę na szczególne okoliczności, w jakich pozwana B. S. doprowadziła do pozbawienia powoda posiadania nieruchomości.

Działania pozwanej były podyktowane jej dobrem oraz dobrem jej dzieci. Pozwana wraz z dziećmi stron, a także swoją córką z innego związku, prowadząc z powodem wspólne gospodarstwo domowe pozostawały stale w poczuciu zagrożenia zachowaniem powoda. W rodzinie powoda i pozwanej z inicjatywy pozwanej B. S. została wszczęta procedura tzw. Niebieskiej Karty. Pozwana, cierpiąc na trudności natury psychicznej, zdecydowała się na uczestnictwo w terapii psychologicznej. Pozwana zgłaszała właściwym instytucjom problemy, które występują w jej rodzinie, a które miały swoje źródło w nieprawidłowości zachowań powoda. Pozwana zwróciła się o pomoc do prokuratury – składając zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przez powoda przestępstwa z art. 207 k.c., oraz do sądu – składając wniosek o zobowiązanie powoda do opuszczenia mieszkania w trybie art. 11a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Pozwana podejmowała szereg mających oparcie w prawie czynności celem ułożenia swojej i dzieci sytuacji rodzinnej,

jednocześnie wykonując wobec dzieci i siebie czynności opiekuńcze (np. uczestnictwo w terapii psychologicznej). (...) państwowe nie odpowiadały jednak – w jej ocenie - właściwie na kierowane przez nią wnioski. Widząc brak działań z ich strony, a jednocześnie stwierdzając dalsze pogarszanie się zachowania powoda, pozwana zdecydowała się samodzielnie ograniczyć kontakty powoda z nią i małoletnimi. Konsekwencją tego było pozbawienie powoda posiadania nieruchomości – 4 października 2018 roku.

Trzeba podkreślić, że zarzuty kierowane przez pozwaną przeciwko powodowi a przedstawiane przez nią służbom państwowym zanim doszło do zdarzenia z 4 października 2018 roku znajdują potwierdzenie w decyzjach i działaniach tych służb podejmowanych po 4 października 2018 roku.

Po pierwsze, przeciwko powodowi toczy się postępowanie karne o czyn z art. 207 § 1 k.k., gdzie osobami pokrzywdzonymi są pozwana B. S. oraz małoletni H. M. i K. M.. Przeciwko powodowi został skierowany akt oskarżenia. W toku procesu zastosowano wobec powoda środek zapobiegawczy w postaci dozoru Policji polegający na zakazie kontaktowania się z pokrzywdzonymi B. S., P. S., H. M. i K. M., a także zakazu zbliżania się do nich na odległość mniejszą niż 50 m. Aczkolwiek do ostatecznego ustalenia faktycznego należy podchodzić z ostrożnością, albowiem na datę wydania wyroku postanowienie to zostało uchylone a sprawa przekazana sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Po drugie, z udziałem powoda toczy się postępowanie o ograniczenie władzy rodzicielskiej powoda i pozwanej B. S. nad małoletnimi H. M. i K. M.. Na początkowym etapie postępowania w trybie zabezpieczenia ograniczono władzę rodzicielską pozwanej B. S. poprzez poddanie jej sprawowania kontroli kuratora sądowego. Zabezpieczenie zostało jednak uchylone – na skutek pozyskanej przez sąd opinii biegłych psychologów i psychiatry, którzy stwierdzili, że władza rodzicielska przez pozwaną jest wykonywana w sposób prawidłowy. Jednocześnie, biegli podkreślili, że w zgodzie z dobrem małoletnich jest wyłączenie – na obecnym etapie – ich kontaktów z powodem. Kontakty powoda z dziećmi stanowią zagrożenie dla ich dobra. Z tej przyczyny w trybie zabezpieczenia sąd zakazał powodowi kontaktów z dziećmi.

Warto zwrócić uwagę na stwierdzoną tak w niniejszym postępowaniu przez pozwanych, jak i przez biegłych w toku postępowania o ograniczenie władzy rodzicielskiej, zmianę w zachowaniu małoletnich od czasu, kiedy nie utrzymują kontaktów z ojcem. Małoletni sygnalizowali, że nie chcą mieć kontaktów z ojcem, że się go boją. Od czasu, gdy ich kontakty z ojcem zostały wyłączone, małoletni zrobili się spokojniejsi.

Po trzecie, pozwana B. S. i małoletni wymagali opieki psychologicznej by poradzić sobie ze zgłaszaną przez każdego z nich przemocą psychiczną i fizyczną ze strony powoda. Do dziś z opieki tej korzystają.

Po czwarte, zostało stwierdzone, że powód cierpi na schizofrenię paranoidalną – choruje na zaburzenia urojeniowe najprawdopodobniej o podłożu organicznym. Powód do niedawna nie miał poczucia choroby. Nie stosował leczenia farmakologicznego pomimo istnieniu ku temu zdecydowanych zaleceń. Leczenie podjął dopiero w efekcie pobytu w szpitalu psychiatrycznym w 4 kwartale 2019 roku. Zachowanie się powoda prezentowane w stosunku do pozwanej i małoletnich pozostawało w związku z jego stanem chorobowym – którego leczenia odmawiał.

Zgodnie z art. 5 k.c. nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony.

Przepis art. 5 k.c. to najważniejszy z przepisów zawierających klauzule generalne. Stanowi on, że treść (granice) wszystkich uprawnień materialnego prawa cywilnego określają nie tylko normy prawne tworzące poszczególne uprawnienia, ale także zasady współżycia społecznego i społeczno-gospodarcze przeznaczenie prawa. Działanie lub zaniechanie formalnie zgodne z treścią prawa podmiotowego, lecz sprzeczne z zasadami współżycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa, nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie podlega ochronie. Przez zasady współżycia społecznego rozumie się – w myśl dominującego w doktrynie poglądu – oceny moralne wyrażone w postaci uzasadnionych przez te oceny norm postępowania (norm moralnych), regulujących

postępowanie jednych osób wobec innych. Ocena moralna to przeżycie polegające na udzieleniu aprobaty lub dezaprobaty jakiemuś czynowi ludzkiemu ze względu na to, w jakim stopniu przyczynia się ono do sprawiedliwego dobra innych ludzi. Natomiast klauzula społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa uważana jest za przejaw funkcjonalnego ujmowania praw podmiotowych. Ma ona wyrażać preferencję ustawodawcy dla takiego korzystania z praw podmiotowych, które służy osiągnięciu celów społecznych i ekonomicznych, dla jakich dany typ prawa podmiotowego został powołany. (por. E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Wyd. 9, Warszawa 2019)

Podejmując się konkretyzacji wartości podlegających ochronie z art. 5 k.c. warto odwołać się do stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w wyroku Sądu Najwyższego z 12 maja 1972 roku w sprawie o sygn. akt II CR 95/72, zgodnie z którym czynem sprzecznym z zasadami współżycia społecznego, nakazującym udzielenie pomocy słabszemu, którego życie jest zagrożone, jest odmowa takiej pomocy, mimo że udzielenie jej nie grozi niebezpieczeństwem dla życia i zdrowia odmawiającego.

Powód w sprawie domaga się przywrócenia mu posiadania domu, które to posiadanie zostało mu naruszone – na skutek działań podjętych przez pozwaną B. S. a ukierunkowanych na ochronę małoletnich i jej zdrowia psychicznego i fizycznego. W okolicznościach niniejszej sprawy – dawanie pierwszeństwa interesom powoda godziłoby w dobro pozwanej i małoletnich.

Należy zwrócić uwagę, że zarówno sąd prowadzący proces karny przeciwko powodowi, jak i sąd rodzinny podejmują działania celem zapewnienia pozwanej oraz małoletnim ochrony przed zachowaniami powoda. Sąd orzekający w niniejszej sprawie również stoi na stanowisku, że dobro pokrzywdzonych działaniami powoda wymaga bezwzględnej ochrony. Pozwana i dzieci stron mają prawo czuć się w domu bezpiecznie. Priorytetem w sprawie powinno być zapewnienie pokrzywdzonym poczucia bezpieczeństwa, spokoju i odpowiednich warunków życia zapewniających małoletnim prawidłowy rozwój fizyczny i emocjonalny. Również zdrowie psychosomatyczne pozwanej wymaga zabezpieczenia. Dla powrotu pozwanej i małoletnich do równowagi niezbędne jest – co zostało w sprawie wykazane – odizolowanie od nich powoda jako osoby stanowiącej źródło ich problemów natury psychicznej.

Powód, uzasadniając swoje żądanie, powołuje się na trudną sytuację zdrowotną i majątkową.

Trzeba wskazać, że instrument z art. 5 k.c. może stanowić wyłącznie środek obronny przed roszczeniem zgłoszonym przez drugą stronę, nie zaś źródło ataku. Może być on więc wyłącznie podstawą dla odmowy uwzględnienia żądania strony powodowej – z uwagi na okoliczności dotyczące strony zobowiązanej, nie zaś stwierdzenia jego słuszności. W okolicznościach niniejszej sprawy stroną zobowiązaną jest strona pozwana – pozwana B. S.. Okoliczności jej dotyczące mogą więc mieć jedynie znaczenie dla rozstrzygnięcia.

Niezależnie jednak od ostatniego ze stwierdzeń trzeba podkreślić, że problemy natury majątkowej i osobistej powoda jako naruszającego zasady współżycia społecznego w postępowaniu wobec pozwanej i ich dzieci (taki charakter należy zaś przypisać zachowaniom powoda wobec rodziny stosowanym do 4 października 2018 roku) nie mogą stanowić skutecznej przeciwwagi dla uprawnień pozwanej i małoletnich do życia w poczuciu bezpieczeństwa, spokoju i równowagi, niezbędnych dla zachowania zdrowia psychicznego i fizycznego.

Klauzula generalna niedopuszczalności czynienia ze swego prawa użytku sprzecznego z zasadami współżycia społecznego ma na celu zapobieganie stosowania prawa w sposób prowadzący do skutków nieetycznych lub rozmijających się w sposób zasadniczy z celem danej regulacji prawnej. Jeśli więc uwzględnienie powództwa, zgodnego z literą prawa, powodowałoby skutki rażąco niesprawiedliwe i krzywdzące (*summum ius summa iniuria*), niedające się zaakceptować z punktu widzenia norm moralnych i wartości powszechnie uznawanych w społeczeństwie, art. 5 k.c. zezwala na jego oddalenie. Należy jednak pamiętać, że istotą prawa cywilnego jest ochrona praw podmiotowych. Tak więc odmowa udzielenia tej ochrony osobie, która korzysta z przysługującego jej prawa podmiotowego w sposób zgodny z jego treścią, może mieć miejsce zupełnie wyjątkowo i musi być uzasadniona istnieniem szczególnych okoliczności uzasadniających przyjęcie, że w określonym układzie stosunków uwzględnienie powództwa prowadziłoby do skutków szczególnie dotkliwych i nieakceptowanych. Z punktu widzenia zasad stosowania art. 5 k.c. nie jest

rzeczą obojętną ocena zachowania się podmiotu prawnego pozostającego w konkretnym wypadku pod ochroną prawa. Związana z tym jest zasada "czystych rąk", a to oznacza, że nie może korzystać z ochrony art. 5 k.c. ten kto sam narusza zasady współżycia społecznego. Takie działanie byłoby nadużyciem prawa podmiotowego. Wskazany przepis służy wyłącznie do oceny ludzkich zachowań, nie zaś przepisów, a ściślej skutków prawnych ich stosowania.

Reasumując, w ocenie sądu roszczenie powoda przywrócenia mu naruszonego posiadania jako nadużycie prawa nie podlega ochronie. Przywrócenie powodowi prawa do posiadania nieruchomości przeczyłoby społecznemu poczuciu sprawiedliwości.

Podsumowując, żądanie powoda kierowane przeciwko pozwanej G. N. było bezzasadne wobec braku legitymacji po stronie tej pozwanej. Natomiast żądanie powoda kierowane przeciwko pozwanej B. S. było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, sąd, działając na podstawie art. 344 k.c. i art. 478 k.p.c., orzekł jak w pkt I sentencji.

Sąd postanowił jak w pkt II sentencji na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 102 k.p.c. Sąd odstąpił od obciążania powoda kosztami procesu mając na względzie jego trudną sytuację osobistą i majątkową. Sąd zważył, że powód uzyskuje dochody w bardzo niewielkiej wysokości, korzysta z pomocy społecznej polegającej na zapewnieniu mu miejsca zamieszkania, jest osobą chorą. Obciążenie powoda kosztami procesu byłoby niezgodne z zasadami słuszności.

ZARZĄDZENIE

1. odnotować w rep. C i w kontrolce wniosków o uzasadnienie;
2. odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi powoda wraz z informacją, że z uwagi na przedłużenie terminu do sporządzenia pisemnego uzasadnienia termin do wniesienia apelacji wynosi trzy tygodnie;
3. akta przedłożyć Przewodniczącej Wydziału.

G., 29 stycznia 2020 roku Sędzia Anna Mejka